

ses” piše o platoničkim promišljanjima Frane Petrića, tj. o njegovoj interpretaciji poredbe o crti u sklopu kritike Aristotela. Luka Boršić u članku “Machiavelli between Trasymachus and Socrates” pokušava povezati bitne odrednice Machiavellijeva djela *Il principe* s postavkama prve knjige *Politeje*. O interpretaciji Platonova filozofiranja u kontekstu Gadamerovih, Popperovih i Heideggerovih promišljanja izlaže u referatu “Platone vexata quaestio. L’interpretazione platonica di Gadamer contraposta a quelle di Heidegger e di Popper” Giuseppe Girgenti.

Karen Gloy u zanimljivu članku “Platon – Vordenker der Postmoderne. Erkenntnistheoretische Fundierung der Ethik” promišlja temeljne momente Platonova filozofiranja u kontekstu predstojećega globalnog svjetskog društva. U tom smislu Gloy, tek naoko paradoksalno, Platonova kasna promišljanja o mnoštvu (*Parmenid*) i spletu rodova (*Sofist*) dovodi u svezu sa spoznajnoteoretski utemeljenom etikom pravednosti Jean-François Lyotarda (*Le différend*). Knjiga završava referatom Güntera Figala “Dekonstruktion und Dialektik”. U njemu Figal, polazeći od Derridaove dekonstrukcije metafizike, pokušava pokazati dekonstruktivnost u okviru jezika i jezikanja razumljene Platonove dijalektike. Ta dekonstruktivnost je međutim, za razliku od one koju postavlja i izvodi Derrida, nužno ograničena unutrašnjom svezom s naravi stvari koja se dijalektično iskazuje. Knjiga završava životopisima autora.

Naposljetku treba reći da su svi prilozi u knjizi vrlo visoke stručne razine i predstavljaju recentna promišljanja Platonova filozofiranja. Stoga će zasigurno biti poticajni i korisni istraživanju Platona kako u nas tako i vani. Filozofijski susreti popraćeni izdanjima ovakve vrste bez sumnje stavljaju Zagreb i Hrvatsku uz bok europskim filozofskim središtima.

Petar Šegedin

Institut za filozofiju

Ulica grada Vukovara 54, HR-10000 Zagreb

petar.segedin@du.htnet.hr

Milivoj Solar, *Uvod u filozofiju književnosti*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb 2004, 399 str.

Projekt objavljivanja *Izabranih djela Milivoja Solara* kojeg je pokrenula izdavačka kuća Golden marketing-Tehnička knjiga svojevrсно je priznanje višedesetljetnom znanstveno-istraživačkom radu Milivoja Solara, jednog od vodećih hrvatskih teoretičara književnosti.

Druga knjiga od planiranih deset je *Uvod u filozofiju književnosti*, proširena sadržaja istoimene knjige prvi put objavljene u biblioteci Teka, SC,

Zagreb, 1978. Naime, ta je rasprava u ovom izdanju dopunjena s četiri eseja (“Temelji znanosti o književnosti”, “Horizont i svrha filozofije književnosti”, “Između lingvistike i filozofije” i “Antinomije književnih vrijednosti”) iz knjige *Književna kritika i filozofija književnosti*, Školska knjiga, Zagreb 1976. te tri eseja (“Jezik proučavanja književnosti”, “Paradigma povijesti književnosti” i “Znanost o književnosti i filozofija književnosti”) iz *Filozofije književnosti*, SNL, Zagreb 1985.

Iako naslov knjige *Uvod u filozofiju književnosti* može sugerirati kako je riječ o djelu koje sustavno iznosi osnovna načela navedenog područja, u ovom slučaju nije tako, što i sam Solar naglašava u predgovoru izdanja iz 1978. godine. Deset poglavlja koja djelo obuhvaća (“Ideja filozofije književnosti”, “Izazov književnog djela”, “Neposredno iskustvo”, “Znanje o književnosti”, “Književna komunikacija”, “Hegelov pojam književnosti”, “Filozofska interpretacija književnog djela”, “Književnost kao vrijednost”, “Struktura i smisao” te “Povijest književnosti”) su eseji koji funkcioniraju kao samostalne cjeline, a njihova je poveznica književnost koja se proučava i promišlja s književno-znanstvenog i filozofskog stajališta. Tako se pojedini eseji tematski i problemski preklapaju, ali ujedno i izvrsno nadopunjuju, a zanimljivo je pratiti autorovu nadogradnju kroz tekstove triju knjiga koje su u ovom izdanju obuhvaćene.

Problemi s kojima se od samih početaka susreće znanost o književnosti čine okosnicu *Uvoda u filozofiju književnosti*. Današnje znanstveno proučavanje književnosti velikim se dijelom nastavlja na pozitivističku tradiciju znanstvene povijesti književnosti 19. stoljeća koja započinje proučavanjem nacionalnih književnosti. Razvoj znanosti o književnosti razdijelio ju je u mnoge pravce, što je rezultiralo i metodološkim pluralizmom, na što Solar posebno upozorava. Ruski formalisti iz čijih su se ideja razvili suvremeni pravci u tom su pogledu najdosljednije pokušali predmetno područje znanosti o književnosti odvojiti od ostalih disciplina koje proučavaju književnost. Jezik ‘u’ i ‘o’ književnosti također je jedno od zastupljenijih problematičnih područja znanosti o književnosti.

Solar u svim esejima naglašava različitost filozofije književnosti i znanosti o književnosti, ali ih ne sukobljava. Filozofsko promišljanje književnosti staro je koliko filozofija i književnost. Filozofija književnosti “treba pokušati cjelokupno iskustvo književnosti s kojim danas raspolažemo učiniti predmetom refleksije” (str. 12) i to u skladu s tradicijom filozofskog promišljanja književnih djela, ali i uvažavajući rezultate istraživanja znanosti o književnosti.

Zbog već utvrđene nesustavnosti djela u cjelini, ne može se reći da postoji ključan trenutak u kojemu se utvrđuje konačna uloga filozofije književnosti u proučavanju književnosti. Njezina se uloga uvijek rasvjetljava u odnosu prema znanosti o književnosti, a taj je odnos, iako nedovoljno definiran, najzaokruženije predstavljen u posljednjem eseju “Znanost o književnosti i filozofija književnosti”.

Razmatrajući odnos znanosti o književnosti i filozofije književnosti u okviru usporedbe s odnosom znanosti i filozofije, točnije između fizike i filozofije prirode, autor otvara nova pitanja koja se tiču razlike između prirodnih i duhovnih znanosti. Hegelova filozofija prirode, Diltheyev problem utemeljenja duhovnih znanosti te Heideggerova filozofija koja razliku između filozofskog promišljanja književnosti i znanosti o književnosti apsolutizira do isključivosti ne objašnjavaju odnos filozofije književnosti i znanosti o književnosti.

Tek razmatrajući pitanje o istinitosti književnosti kao jedno od središnjih pitanja filozofskog promišljanja, a pitanje koje znanost o književnosti zaobilazi kao irelevantno za znanstveno istraživanje, dolazi do pomaka u objašnjavanju razlika između dviju disciplina. Metoda filozofiranja koja teži sveobuhvatnosti suprotstavlja se ograničenom predmetnom području kojemu su prvi težili ruski formalisti, danas shvaćeni kao prvi pravi znanstveni književni teoretičari, a različitost metoda otkriva se i u jeziku i njegovim načelnim različitostima filozofskih i znanstvenih pojmova. Svako razmišljanje o književnosti nužno dvoji treba li književno djelo sagledati u cjelini ili samo u okviru svoga predmetnog područja. Zbog navedenih razlika nemoguće je oba rješenja uzeti u obzir, ali približavanje i razilaženje filozofije i književnosti nužno se mora ostvariti u uzajamnoj kritici koja bi se provodila “u okvirima nekog općeg otvoreno kritičkog stajališta koje shvaća kritiku kao svoju temeljnu djelatnost” (str. 391).

U proučavanju književnosti Solar nijednoj disciplini ne daje prednost. Istaknuvši probleme s kojima se susrela i znanost o književnosti i filozofija, kritizirajući pojedine programe i sustave kojima su se ti problemi pokušali i pokušavaju riješiti, autor je ponudio mnogo materijala za daljnje dijaloge svih onih koji se bave teorijom književnosti.

Josipa Dragičević

Matica hrvatska

Strossmayerov trg 4, HR-10000 Zagreb

josipa_dragicevic@hotmail.com